

Helsinki 21.9.2007

Opetusministeriölle

**Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen lausunto tutkimusinfrastruktuuri-
työryhmän muistiosta**

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus (Kotus) esittää tutkimusinfrastruktuuri-työryhmän muistiosta seuraavan lausunnon. Keskitymme lausunnossamme erityisesti niihin seikkoihin, joihin ministeriö on lausuntopyynnössään pyytänyt kiinnittämään huomiota ja jotka humanistisen laitoksen kannalta ovat keskeisiä.

Yleistä

Kaikkein keskeisin seikka tällä hetkellä on se, että valtio ottaa pysyvän kokonaisvastuun kansallisen infrastruktuuripolitiikan toteutuksesta. Miten tahansa infrastruktuurin hallinnointi järjestetäänkin, olennaista on se, että infrastruktuurin rahoitus on pysyvää ja että eri aloilla toimivat valtion laitokset voivat luottaa siihen, että ne voivat suunnitelmallisesti huolehtia omasta infrastruktuuristaan, laitteistoista tai aineistoista. Tämä merkitsee sitä, että infrastruktuurin rakentamiseen, ylläpitoon ja kehittämiseen varataan vuosittain valtion budjetissa varoja. Se että Suomi kuroo tässä umpeen välimatkaa muihin maihin verrattuna, on Suomen tieteellisen kilpailukyvyn kannalta keskeinen seikka.

Millä toimenpiteillä Kotus aikoo tehostaa tutkimusinfrastruktuurien käyttöä ja osallistua uusien infrastruktuurien rakentamiseen?

Kotuksen toiminnan ja sen tarjoamien palvelujen kannalta keskeinen infrastruktuuri ovat kieliaineistot ja niiden tuottamiseen tarvittavat asianmukaiset ohjelmistot ja asiantuntemus. Erilaisen kieliaineistojen saaminen sähköiseen muotoon sekä niiden ylläpito ja aineistopalvelun tarjonnan kehittäminen ovat keskeisiä asioita, joita on menestyksellä harjoitettu jo runsaan kymmenen vuoden aikana budjettivaroin, hankerahoituksen avulla, kuntien rahoituksella ja säätiöiden varoin. Näin on vähitellen saatu aikaan varsin suuria, kaikille tarkoitettuja aineistoja ja saatu vanhoja nauhoiteaineistoja digitoiduksi, mikä helpottaa ratkaisevasti kansalaisten ja tutkijoiden pääsyä aineistoihin.

Kotus jatkaa työtä sähköisten aineistojen lisäämiseksi eli alalla tarvittavan infrastruktuurin rakentamiseksi. Tämä merkitsee sekä omassa yksikössä tehtävää työtä että yhteistyötä muiden kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Budjettirahoituksen heikentyessä eli valtion tuottavuusohjelman vaikuttaessa rahoituksen vähenemiseen erilli-

nen, infrastruktuuriin osoitettu hankerahoitus on ratkaisevassa asemassa, jotta työvoimaa vaativa infrastruktuurin rakentaminen voidaan pitää edes nykyisellä tasolla.

Tarvitaanko uusi toimielin, infrastruktuuritoimikunta, ja minkä organisaation yhteyteen se tulisi sijoittaa?

Infrastruktuuria rakentavien laitosten toiminnan suunnittelun kannalta on tärkeää, että Suomessa on yksi elin, jonka vastuulla valtion infrastruktuuriin suuntaamien varojen jakaminen on. Toimikunnan olemassaolo on perusteltua, jos sillä on käytettävissään riittävästi varoja rahoituspäätösten tekemiseen.

Toimikunnan sijoituspaikaksi sopisi nähdäksemme parhaiten opetusministeriö, koska se pääosin vastaa yliopistojen ja muistiorganisaatioiden rahoituksesta nykyisinkin. Tämä toimii tietysti vain niin, että opetusministeriölle osoitetaan toimintaan riittävät varat. Suomen Akatemiaa Kotus ei pidä parhaana sijoituspaikkana, vaikka Akatemia nykyisin vastaakin monista suurista kansallisista jäsenmaksuista. Akatemian tehtävänä on kuitenkin jakaa rahaa itse tutkimukseen, ei sen puitteiden rakentamiseen. Nämä asiat olisi syytä pitää erillään.

Rahoitustarpeet ja rahoitusjärjestelyt

Infrastruktuurin rahoitustarpeet ovat valtakunnallisesti mittavat, eri aloilla eri määrin ja eri tarkoituksiin. Humanistisilla aloilla esimerkiksi kieliaineistojen saaminen mahdollisimman laajaan käyttöön on työvoimaa, ei niinkään kalliita laitteita vaativaa. Rahoitus kohdistuu siis enemmän henkilöpanostukseen kuin laitteisiin, mutta vaatii tekniikan kehittyessä ja aineistotarpeiden lisääntyessä jatkuvaa panostusta.

Tulevaisuudessakin laitokset käyttävät budjettivarojaan infrastruktuurin rakentamiseen, ja rahoitusta epäilemättä haetaan myös muualta kuin valtion infrastruktuurivaroista. Järkevintä olisi yhdistää uudet infrastruktuuripäätökset laitosten tulossopimusneuvotteluihin siinäkin tapauksessa, että varoja haetaan infrastruktuuritoimikunnalta, joka voisi antaa asiasta lausunnon. Tämä edistäisi toiminnan suunnitelmallisuutta. Suuret päätökset olisi hyvä tehdä infrastruktuuritoimikunnassa.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskus

Pirkko Nuolijärvi
Johtaja

Elisa Stenvall
Tietohuolto-osaston johtaja